

Vienankarjalaista sukututkimusta:

LESOSTEN SUVUN ALKUPISTE 'Tuli-Lapista, Kuusamon takoa'

Oheisena julkaistavan laajan, perusteellisen ja paljon aikaa ja vaivaa vaatineen Lesosten sukututkimuksen tekijä on vienankarjalaisista vanhemmista syntyisin oleva Raija Lesonen. Hän on syntynyt Vaasassa 1949 ja on koulutukseltaan kirjeenvaihtaja. Tätä nykyä hän toimii toimistoteknisten aineiden opettajana Vaasan kauppaoppilaitoksessa. Sukututkimusta hän on harrastanut kymmenkunta vuotta. Sysäyksen nyt julkaistavalle työlle antoi aikoinaan Hovatta Lesosen kuva Martti Haavion kirjassa Viimeiset runonlaulajat.

Sukujuuristaan Raija Lesonen kertoo näin:

"Isäni Aleksi Lesonen on syntynyt Niskajärvellä. Hän oli puolivuotias, kun isoäitini Iro Lesonen (Suomessa Ida) lähti Karjalasta pakomatulle kolmen poikansa kanssa. Isänisiä Miihkali Lesonen, Hovatta Lesosen ja Hilatan Tatjanan poika, joutui vangiksi Kii-masjärvellä helmikuussa 1922, eihä hänen kohtalostaan ole sen jälkeen saatu mitään tietoa.

Isoäitini vanhemmat olivat Mikitti Bogdanoff eli Poutanen Vuokinsalmelta ja Onussa, Arttameisen Larin ja Tatjanan tytär Akonlahden Tétriniemestä. Onussan sisar Ohkemie oli naimisissa Sappovaaran Rokka-Hilipän kanssa, toinen sisar oli Hoto Nykänen."

Raija Lesonen ottaa vastaan mielellään lisätietoja, joita Karjalan Heimon lukijoilla mahdollisesti on esim. taulukossa 1 mainituista henkilöistä ja Lesosista ylipäätään. Kun esillä on ollut myös ajatus Lesosten yhteisestä tapaamisesta, niin jos kiinnostusta on, niin ottakaapa yhteyttä. Osoite on: Raija Lesonen, Hämeenlinnankatu 8 A 4, 65350 Vaasa.

Sukututkija ryhtyy tavallisesti etsimään sukujuuriaan keräämällä ensin tietoja elossa olevilta sukulaisilta ja etenee sen jälkeen kirkonarkistojen tietoihin. Suomalaista sukupolvien ketjua voikin yleensä seurata ainakin isonvihan tienoille, usein 1600-luvulle ja joskus kauemmaksikin. Mutta kun sukujuuret vievät rajan taakse Vienan-Karjalaan, on edessä seinä: arkistoja, joista selviäisivät esi-isien syntymä- ja kuolinajat, vihkimiset ja lasten todelliset lukumäärät, ei ole käytettävissä.

Toisaalta vienankarjalaisella sukututkijalla on usein mahdollisuus saada sellaisia tietoja, joita tavallinen suomalainen sukututkija harvoin löytää. Edellytyksenä tosin on, että esi-isä on sattunut esim. jonkun kansanrunouden tutkijan matkareitin varrelle. Harva suomalainen saa esi-isistään yhtä elävän kuvan kuin minä olen saanut vaikkapa isäni isoisän veljestä Varahvontta Lesosesta, jonka K.F. Karjalaisen ja I.K. Inhan kuvausten perusteella voin melkein nähdä juoksemassa metsään unohtuneiden patojen perässä, lais-

kasti soutelemassa tai kieriskelemässä vaivautuneena tuolillaan sanakirjatyössä.

Suomen Lesokset

Suomessa asuvista Lesosista, joita väestörekisterikeskuksen antaman tiedon mukaan oli 411 henkilöä vuonna 1980, saa kyllä tietoja myös kirkonarkistoista. Näin siksi, että osa Lesosista on tullut Suomeen jo 1700-luvulla. Näihin Lesosiin olen tutustunut aluksi sattumalta selatessani muissa yhteyksissä eri seurakuntien arkistoja. Mm. Suomussalmella, Paltamossa, Kajaanissa ja Utajärvellä on ollut Lesosia jo 1700-luvulla.

Niistä, jotka tulivat 1800-luvun lopun ja 1930-luvun välisenä aikana, saattaa myös löytyä tietoja, mm. Valtion paikalliskeskuksen arkistoista. Kokonaisuutena ottaen lähteet ovat kuitenkin vähäiset.

Koska olin kiinnostunut Suomen Lesosten taustasta, nimenomaan siitä, kuinka moni on vienankarjalaista alkuperää, otin kirjeitse tai puhelimitse yhteyttä neljääntoista Lesoseen, joiden nimet löysin puhelinlueteloista. Näistä neljästätoista kymmenen ilmoitti sukunsa olevan Vienan-Karjalasta, kaksi oli Suomussalmen, yksi Utajärven ja yksi Sonkajärven Lesosia. Tiedusteluuni vastanneiden antamat tiedot on koottu taulukkoon I.

Kun Lesosten lukumäärä Suomessa on varsin pieni moneen muuhun sukuun verrattuna, ei varmasti olisi mahdollista selvittää kaikkien Lesosten taustaa. Edellytyksenä olisi tiivis yhteistyö eri sukuhaarojen välillä. Mitään yhteistä esisää ei ainakaan toistaiseksi ole luvassa — mutta olisiko sellainen löydettävissä, sen päätelkään itsekukin seuraavista tiedoista. Virikkeeksi esittelen sen, mitä itse tässä vaiheessa tiedän.

Suomussalmen Lesovaara

Suomussalmen historiikirjojen syntyneiden luettelot alkavat v. 1787, vuodesta 1790 Lesosia esiintyy vähän väliä. Vuoden 1790 syntyneiden kohdalla on myös vanhin Suomussalmelta löytämäni Lesonen: Matias, s. 1766, jonka isä oli Venäjän alamainen Mattve Lesonen. Äidin nimeä ei ole mainittu. Tästä Matiaksesta periytynee se suku, joka aikoinaan asettui Lesovaaraksi nimetylle asuinpaikalle.

Lesovaaralaiset itse osaavat vielä kertoa perimätietona tarinaa kolmesta veljeksestä, jotka tulivat rajan yli Venäjältä Suomeen. Tarinan mukaan veljeksistä yksi jäi Suomussalmelle, yksi muutti jonnekin muualle ja yksi Kajaaniin, missä muutti nimensä Pajariseksi.

Matias Lesosen ja hänen perheensä lisäksi Suomussalmella asui samaan aikaan useita muitakin Lesosia. Monien kohdalla on merkintä "venäläinen". Matin ikäluokkaa, siis joko 1760- tai 1770-luvulla syntyneitä olivat mm. Lena, Vasilius, Alexi, Michel Petter, Anna, Maria, Jöran, Tharia, Jacob,

Urho Lesonen tutkimassa kiveen hakattua vuosilukua 1845 Lesovaaran laella. Tuona vuonna, mahdollisesti, hänen esi-isänsä muuttivat Kellojärven rannasta ylös vaaralle.

Georg (nimet ruotsinkielisten asiakirjojen muodoissa). Osa mainituista asui Kiannalla, osa Vuokilla. Luettelon Tharia on Kuivajärven kuuluisa Lari Huovisen vaimo Toarie, joka ainakin kirkonkirjojen mukaan oli Lesosia eikä Pertusia, kuten myös on arveltu.

Paltamon ja Kajaanin Lesokset

Paltamon kirkonkirjat mainitsevat ensimmäisen Lesosen vuonna 1755, jolloin Erkki Lesonen vihittiin avioliittoon erään Maria Ollintytär Karpittaren kanssa. Toinen Lesonen, Juho/Iivana (Johan), ilmestyy rippikirjoihin v. 1758, jolloin hän meni naimisiin Kaisa Juhontytär Asikattaren kanssa. Erkin perheen asuinpaikaksi mainitaan ensin Paltaniemi, sittemmin Jaalanka. Juho asui Melalahdessa, myöhemmin Kiehimänsuussa. Mahdollisesti Juho ja Erkki olivat veljeksiä. Molemmat olivat rippikirjojen mukaan sotilaita; Erkki mainitaan korpraalina vuosina 1781—85.

Erkki oli syntynyt 1733; hänellä oli viisi tytärtä ja yksi poika, joka kuoli lapsena. Juho syntyi 1730 ja kuoli 1791. Hänellä oli neljä tytärtä ja kuusi poikaa. Yksi pojista, Juho, toimi ilmeisesti puuseppänä Kajaanissa ja kuoli naimatto-

TAULUKKO 1

Vienan-Karjalasta Suomeen tulleet henkilöt. Omat tiedusteluni 1982—83.

Vienan-Karjalasta lähtenyt henkilö	Lähtövuosi	Lähtöpaikka	Tulopaikka	Jälkeläisiä	Huomautuksia
Filip Lesonen s. 1871	1800-luvun lopussa	Vuokkiniemi	Jyväskylä	Jyväskylä, Espoo Helsinki, USA	Filipin veli Oulun suunnalla ollut myös sisar Oku.
Risto Lesonen s. n. 1870	1800-luvun lopussa	?	Marttisjärvi Vieremä	Jyväskylä, Mäntsälä Helsinki, Iisalmi, Ikaalinen, Kokkola, Kajaani, Pyhäntä	Vrt. taulukko 3, nro 7.
Heikki Lesonen Sisarukset: Jussi, Lauri ja Anni	n. 1918	Vuokkiniemi	Sotkamo	Asila, Kajaani, Välimäki	
Paavo Lesonen Veljet: Pekka ja Hannes	1920-luvulla	Vuokkiniemi	Merijärvi	Jaali, Pyhäjoki, Kalajoki, Ruotsi	
Timo Lesojeff Vaimo: Tatjana Karpov	1918 1917	Uhtua?	Perniö	Turku	Serkku Ville asunut myös Suomessa.
Iro Lesonen s. 1891	1922	Niskajärvi	Kyminlinna Vaasa	Vaasa, Seinäjoki, Ruotsi	Isä Miihkali, miehen isä Hovatta Lesonen, joka alun perin Venehjärveltä.
Yrjö Lesonen s. 1908	1920-luvulla	Kontokki	?	Kemiö, Kuopio, Australia	Mahdollisesti Koivarven Krikku-Marken jälkeläisiä.
Hariton Lesojeff	1927	Venejärvi	Rovaniemi	Rovaniemi, Turku, Ruotsi	Haritonin vanhemmat Teppana ja Valpuri.
Heikki s. 1910	II maailman- sodan tie- noilla.	Uhtua?	Vitele	Varkaus	Oli opettaja. Isästä ei tietoa.

TAULUKKO 2

Laatokan Karjalan ja Pohjois-Karjalan Leso- ja Ellassie-alkuiset nimet

Paikkakunta	Viljo Nissilän nimitiedot	Nimitoimiston tiedot
1. Uusikirkko	—	Letton Ihanus 1550 (tilikirja) ¹⁾
2. Viipurin pitäjä	—	Lessen Olli 1552 (sakkoluettelo) ²⁾
3. Kurkijoki	Hädatta Elixsonn 1614 Elitzia Rijgarsonn 1915, Jelim Elkoieff 1618 Elisenvaara 1589, 1640, 1642, 1646 (eri tavoin kirjoitettuna)	
4. Valamon saaristo	—	Lesoilambi (v. 1798 kartta)
5. Sortavala	Elessivvuara	Lesomäk (Sortavalan mlk, Hakala)
6. Uukuniemi	Jelessian Ödhe 1642	—
7. Ruskeala	Tero Elisienpoika 1618 eli Tereska Jelesioff 1631	—
8. Soanlahti	elessiinnurmi eli jelessiinnurmi (niitty)	—
9. Värtsilä	Elexie Kantzie 1589 Eleksiinvaara 1631	—
10. Kitee, Kaalama	Elexie Harleson 1589 Elessie Mittzinson 1582 Elessie Mijnesson 1592 Hädar Jelessiof 1646 eli Fedorko Jelessioff 1646	Lassonen Larss 1646 Lassonen Lars 1647 Lessonen Lars 1648 Lessane Feder 1651 (maakirja)
Kitee, Kangaskylä	—	Lesopäänmäki, mäki Kaalaman — Satulavaaran tiellä
11. Tohmajärvi	Elessie marchoson 1593 Lari Elisiänpoika l. Jelesioff 1618 Ochwo Elkonpoika l. Offontko Jelesioff 1631 Mikulcka Jälkin l. Jelessieff 1640 Lesonvaara 1631	Lässunwara Lessoiäff Fedärcko 1638 (maakirja) Lessujeff Fedorcko 1640 Laszoieff Fedorko 1641 Lesojeff Fedorko 1642 Lessa Fedorko 1645, eri tavoin kirjoitettuna myös 1646 ja 1647
12. Liperi, Padoikylä	—	Lesuieff, Okulko Fedoroff 1618 (maakirja)
13. Korpiselkä	Hoffuata Elisieson 1592	—
14. Ilomantsi ³⁾	Elisempuro Fedor Elisiänpoika 1618 Elexie Jffuanson 1589 Jelessiila (talo, omist. Jelessie Karhapää)	—
15. Juuka, Vuokko	—	Lesosenranta
Huomautuksia:	1) ja 2) voitaneen tulkita muiksikin kuin Lesonen-nimiksi. 3) Ilomantsissa asunut 1650-luvulla Fedot- ko Jelesioff Lätsä.	

mana v. 1842. Toinen poika Antti (Anders), oli sotilas ja hänen jälkeläisensä olivat tyttäjä. Kolmannen pojan Erkin jälkeläisiä oli Pekka Erkinpoika (s. 1796) — ainoa, jonka kautta sukunimi ehkä on säilynyt nykypäivään saakka.

Kajaanin historiikirjat alkavat v. 1757. Ensimmäinen henkilö, jonka voi Lesoseksi tulkita, on Dorotea tai Dorde Lexotar (s. 1750), joka vihittiin Juho Parviaisen kanssa v. 1770. Sitten ilmestyy kirkonkirjoihin Olli (Olof) Lesonen, joka oli naimisissa Maria Heleniuksen kanssa ja sai v. 1777—1786 kuusi lasta. Olli oli syntynyt v. 1749. Hän tuli Kajaaniin Paltamosta v. 1775. 1700-luvun lopussa ja 1800-luvun alussa Lesosia asui ainakin Mainuassa, Raudanvedellä, Jormuussa, Vuottolahdessa ja Kajaanin kaupungissa.

Utajärven Lesola

Utajärvelle perustettiin Lesolan talo jo vuonna 1790. Uudisrakentajana mainitaan henkikirjassa vuonna 1798 Lesola Heikki ja seuraavana vuonna Olli Juhonpoika (Olof Johansson). Mutta jo paljon aikaisemmin seudulla oli Lesosia: vuonna 1745 avioitui Vasilius Lessof, jonka kerrotaan syntyneen Venäjän rajalla, utajärveläisen Margaretan kanssa, ja eräs Lars Lesonen (s. 1724) asui Utajärvellä renkinä ja torp-

parina ainakin 1780-luvulla. Viimeksi mainitulla oli poika Heikki, joka saattaa olla Lesolan talon perustaja.

Lesolan talon isännöys on vaihtunut useaan otteeseen. Uudet tulokkaat ovat todennäköisesti ottaneet talon nimen uudeksi sukunimekseen, kuten seudulla on ollut tapana. Näin ollen suoraa ketjua talon nykyisistä omistajista perustajaan tuskin löytyy.

Sonkajärven Lesola

Kajaanista muutti Iisalmeen vuonna 1858 renki, myöhemmin lampuuti, David Levonen (s. 1843). Nimi on kirkkoheranviraston antamaan selvitykseen merkitty muotoon Levonen, mutta jälkeläiset olivat kyllä Lesosia — samoin Davidin vanhemmat. David oli nimittäin Pekka Iisakinpoika Lesosen poika (Pehr Isaac Lesonen, s. 1791). Perhe asui aluksi Raudanvedellä, sitten Murtomäen kylässä. Davidin jälkeläiset siirtyivät Iisalmeesta Sonkajärvelle v. 1944.

Vienan-Karjalan Lesokset

Lesosten sukukyliä rajan takana olivat Venehjärvi ja Kivi-järvi. Molemmista on pantu muistiin perimätieto, että en-

TAULUKKO 3

Leso-alkuiset nimet muualla kuin Karjalassa

Paikkakunta	Nimitoimiston tiedot	Nimen alkuperä
1. Aura, Karviainen, Järsä	Lesola. Järsän tilan torppa. Hävinnyt 1900-luvun alkupuolella.	Selvittämättä.
2. Ristijärvi, Koskenkylä	Lesosenkoski. Koski Ala-Laulajanjoessa. Jonkun Lesosen kerrotaan viljelleen joskus maata kosken rannalla.	Tarkka selvitys puuttuu. Ristijärvellä vihitty Jaakko Lesonen v. 1814.
3. Sonkajärvi, Viitaa	Lesola. Mökki ja tila Ison Kalliojärven itärannalla.	Suvun kantaisä David Levonen, s. 1843, muuttanut Kajaanista Iisalmeen, jälkeläiset Sonkajärvelle.
4. Suomussalmi	Lesosenaho. Entinen kaskiaho, nykyisin metsää. Piispajärvellä, Selkoskylässä. Lesovaara/Lesosenvaara. V. 1960 Lesosenvaaralla ja liepeillä oli Lesosia 8 perhettä. Aapi Lesonen (s. 1886) kertonut: Ensimmäinen Lesonen tullut Venäjältä sotapalvelusta pakoon, koska palvelusajan pituudeksi oli tullut 25 vuotta. Asettui aluksi Virsuniemeen, sieltä Ison Kellojärven rantaan, sieltä Lesosenvaaralle.	Suku Venehjärveltä. Matias Lesonen, s. 1766, jonka isä Mattve Lesonen, luultavasti suvun kantaisä.
5. Sysmä, Särkilahti, Haikela	Lesonpohja. Pelto, sen kohdalla ollut joskus samanniminen torppa.	Selvittämättä.
6. Utajärvi	Lesola. ”Talo kaiketi karjalaisen Lesojeffin tekemä”, mainitsi nimitietojen kerääjä v. 1949.	Utajärven ensimmäiset Lesokset Vasilius Lessof, syntynyt Venäjän rajalla, vihitty 1745, ja Lars Lesonen, s. 1724. Talo perustettu 1790.
7. Vieremä	Lesola eli Ristola. Nimi johtuu paikalla asuneesta Risto Lesosesta.	Jälkeläisten kertoman mukaan Risto Lesonen on tullut Vienan-Karjalasta 1800-luvun lopussa.

simmäiset Lesokset tulivat aluksi Lapukkaan, sitten Venehjärvelle ja sieltä levittäytyivät muualle, mm. Kivijärvelle. Kertojat ovat maininneet tulijoiden olleen "Tuli-Lapista" Kuusamon takaa. Voisiko siis Suomen arkistoista tunnistaa sen Lesosen, joka muutti rajan taakse? Ja mikä olisi tarkemmin sanottuna tämä "Tuli-Lappi"? Entä mikä olisi se ajan-kohta, jolloin siirtyminen rajan yli tapahtui?

Edellä kerrotun perusteella Utajärvelle ja Suomussalmelle tulleet Lesokset olivat siis "venäläisiä" ja syntyneet rajan takana jo 1700-luvun alkuvuosikymmeninä. Loasari Lesonen (s. 1821) Venehjärveltä mainitsi suvun alkuperästä kertoessaan isänsä ja isoisänsä nimet ja sanoi ennen heitä Venehjärvellä asuneen kolme polvea nimeltä tuntemattomia Lesosia. Jos sukupolvien väliseksi ajaksi lasketaan 30 vuotta, pääsemme Loasarista laskien noin vuoteen 1670 (= siirtyjän syntymävuosi). Joka tapauksessa ensimmäisiä tulijoita olisi etsittävä 1600-luvun puolelta, ehkä suurten kuolonvuosien tienoilta.

Vienan-Karjalan puolella asuneista 1700-luvun Lesosista on yksi, Hehko Lesonen, jättänyt nimensä historian kirjojen lehdille — eikä niinkään mairittelevassa muodossa. Suomenpuoleinen Vuokki ja vienankarjalaiset Latvajärvi ja Venehjärvi kiistelivät nimittäin vuosina 1763 ja 1764 kaskivarkaudesta. Vuokkiniemen staaarosta pidatti päärosvon, Hehko Lesosen, joka lupasi maksaa neljä tynnyriä rukiita korvaukseksi noin 8000 ruiskuhilaan ryöstöstä ja uhkasi ampua asianomaiset Kajaanin läänin miehet, ellei tähän sovintoon suostuttaisi. (Halila: Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia V)

Varhaisimmat tiedot Lesosista

Kaikkein varhaisimmat tiedot Lesosista olen löytänyt professori Viljo Nissilän nimistö tutkimuksista. Hän arvelee nimen Lesonen johtuvan nimestä Elessie (Elissie, Elkko; Jelesie, Jelisei). Nimeen pohjautuvia paikannimiä on 1500- ja 1600-lukujen asiakirjoissa mainittu mm. Tohmajärveltä, Kurkijoelta ja Sortavalasta.

Nimitoimistolta olen saanut kaikki heillä olevat tiedot Lesonen-nimen esiintymistä paikannimissä ja vanhojen asiakirjanimien poimintakokoelmissa. Taulukkoon 2 olen koonnut kummastakin lähteestä luettelon Karjalan alueella esiintyvistä nimistä. Taulukossa 3 ovat nimitoimiston tiedot Karjalan ulkopuolisista Leso-nimistä. On todennäköistä, että kaikki taulukon 3 nimet ovat myöhemmin syntyneitä kuin Karjalan nimet.

Arvailuja

Näyttäisi siis siltä, että vanhimmat Lesokset asuivat varsin etelässä. Jos otamme huomioon Vienan-Karjalassa säilyneen perimätiedon, joudumme olettamaan, että joku esim. Kiteen tai Tohmajärven Lesosista muutti pohjoisemmaksi "Tuli-Lappia" kohden. Ehkä jotakin selviäisi esimerkiksi Fedotko Jelesioff Lätsän vaiheiden seuraamisella. Hän nimittäin joutui 1650-luvulla luopumaan talostaan Ilomantsissa (Saloheimo: Pohjois-Karjalan historia).

Joka tapauksessa Lesosista saa yllättävän paljon tietoja pelkästään seuraamalla luterilaisia kirkonkirjoja; Vienan-Karjalassa syntyneethän olivat oletettavasti alun perin ortodokseja.

Nykyisillä Suomen Lesosilla ei monillakaan ole kovin paljon tietoja esi-isistään. Kaikki kyselyyni vastanneet tosin olivat innokkaita kuulemaan lisää suvustaan.

Lesovaaran piekloit

Ajelimme Kuusamosta viitostietä Suomussalmelle päin. Kohta pitäjien välisen rajan jälkeen Hossan tiehaarassa käännymme kohti itää menevälle kapeahkolle sivutielle. Tuli vastaan asutus, tuli toinenkin; tiehaara oikealle ja kolmannen kohdalla jo hiljensimme vauhtia. Tien poskessa oli rivi postilaatikoita ja kas kummaa! Kaikissa oli nimi Lesonen, Lesonen jne. Eikä muita nimiä tainnut ollakaan. Nyt tiesimme löytäneemme etsimämme Lesovaaran kylän.

Tien toisella puolella kumpareella oli kaunis, nykyaikainen talo, jonka äärellä askaroitsi mies ja vanha nainen. Olivat syystöissä.

Riitta Lesonen, kylän vanhin eläjä, 86-vuotias siinä huhki perunapellollaan.

Näin olimme tupsahaneet vuosisatojen takaisten heimo-laistemme eläntäpaikalle. Riitta Lesosen heimolaiset olivat tulleet Venäjän sotaväkeenottoa pakoon*) rajan yli Venehjärvestä ennen vuotta 1790. Asia on näet niin, että perimätiedon mukaan (myöskin Suomussalmen kirkonkirjat tämän kertovat) kolme veljestä tuli selkosia pitkin Ison Kellojärven tienoille. Näille main he arvelivat voivansa pysähtyä ja tänne järven rannalle he rakensivat hirsipirttinsä, kaatoivat kaskensa ja alkoivat kalastaa järvestä. Arvattavasti he etsivät vaimot itselleen paikkakunnan tyttäristä.

Tällä paikalla heidän on täytynyt asua ainakin kaksi miespolvea. Vieläkin on Ison Kellojärven rannalla nähtävissä asumuksien pohjat ja kaskimaista raivattuja, nyt jo nurmetuneita peltoja.

Asuminen alangolla oli hallan takia kuitenkin vaikeaa ja niin kaksi veljeksistä kohosikin läheiselle vaaralle ja nosti pirttinsä sinne. Kolmas veljeksistä lähti etelään päin ja arvelaankin, että hän asettui asumaan Kajaanin tienoille, missä jälkeläisiä asuneet vieläkin.

Muutto ylös Lesovaaralle lienee tapahtunut 1845 tienoilla, ellei juuri mainittuna vuonna. Tämän tapahtuman todistukseksi tulijat ovat alkeellisilla työvälineillään hakanneet edeläsanotun vuosisatavuoden kiveen vaaran laelle. Tämä kivi on saattanut olla pirtin nurkkakivenä, koska sen lähetyksillä on vanhoja rakennuksen pohjia, tai sitten muuten näkyvällä paikalla pihapiirissä.

Riitta Lesosen vanhemmat olivat Pekka ja Sohvi (o.s. Sepänen Saarikylästä) Lesonen. Elämäntoverikin oli samoja Lesosia. Hän muistaa, että ainakin isän äiti Riitu jo asui Lesovaaralla.

Tuo Riitu olikin ollut "aimo akka". Koska mies oli kuollut paljon aikaisemmin, Riitun oli täytynyt olla sekä isäntä että emäntä noina paljon työtä vaativina aikoina. Riitun mielestä talossa oli vähänlaisesti peltoja ja nurmea. Lisää oli saatava, joten tuumasta toimeen.

Riitu otti kuokan ja puulapion käteensä ja kaivoi pikku hiljaa valtavan ojan Pienestä Kellojärvestä Kellojokeen. Näin tuli vedelle suora väylä virrata. Kellojoki näet jokien tapaan kiemurteli miten mieleen juolahti. Nyt suoraa ojaa myöten vesi virtasi paremmin ja nopeammin ja Riitu sai vedenpinnan laskiessa lisää rantaniittyä, kuten tarkoitus oli-kin.

Tuo oja, jota kylällä sanotaan Muorinojaksi, on tänäkin päivänä jokaisen nähtävissä, ken mieli mennä katsomaan.

*) Näitä kutsuttiin piekloiksi. Sana oli tuttu Riitta Lesosel-lekin.

Urho Lesonen seisoo Pienen Kellojärven rannassa Muorinojan suulla. Vuosisadan kuluessa oja on kutistunut, mutta vieläkin paikoin niin leveä, ettei apuneuvoitta yli pääse. Pituutta ojalla on runsaat neljäsataa metriä.

Se on pienen, sisukkaan naisen uurastuksen muistomerkki. Ojan lisäksi Riitu oli vielä työnsä päätteeksi järjestänyt sen ajan alkeellisin työkaluin poikki paksun hongan porrastuiksi ojan yli kulkeville.

Täyden elämän eläneenä Riitu oli eronnut tästä elämästä 91-vuotiaana. Siihen aikaan korpi saattoi vainajansa Piisjärven saareen. Siellä he olivat tallessa odottamassa rauhasa ikuista aamunnousua.

Riitta Lesonen on syntynyt, kasvanut ja elämänsä elänyt Lesovaaralla. Vain sotien ajan hän oli muiden kyläläisten kera evakossa Siikajoella. Siellä hän myös viimeisen kerran kuuli itseään haukuttavan "ryssäksi". Sen jälkeen ei tuo sana ole hänen korviinsa kantautunut.

Sodan liekit eivät, Luojan kiitos, ulottuneet syrjäiseen, metsien kätöksessä olevaan Lesovaaran kylään: pakolaisten palatessa kaikki oli ennallaan ja koskematon hanki kattoi kotoisen maiseman.

Aviopuoliso Jussi kuoli pian sotien jälkeen. Riitta jäi yksinään isoäitinsä Riitun tavoin taivaltamaan elämänpolkua. Nyt asiat kuitenkin olivat toisin. Ei Riitan ole tarvinnut kaivaa uutta ojaa eikä uusia peltoja käsin kuokkia.

Seisoimme Riitan ja hänen poikansa Urhon kera pihamaalla katsellen ympärillä avautuvaa kylämaisemaa uuden-aikaisine taloineen, jotka kohoavat siellä täällä pitkin vaaran rinteitä. Koko Lesovaara on nykyaikainen, toimiva kylä. Mutta mielessäni näin edessäni myös vuoden 1845 hirsistä salvetut pirttiset, näin lehmisavun kujasten päästä ja kuulin lehmänkellon kilkahduksen. Pitkän matkan on ajanpyörä pyörähtänyt, mutta merkillisen läheiseksi heimokseni vain tunsin Lesovaaran Riitan, pieklöiden jälkeläisen.

VIVI VUORISTO

Kaksi heimolaista tapasi toisensa. Vasemmalla Riitta Lesonen, jonka esivanhemmat lähtivät Vuokkiniemen Venejärvestä 300 vuotta sitten, Vivi Vuoriston esivanhemmat lähtivät saman pitäjän Kivijärvestä viime vuosisadan puolivälin jälkeen.